

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Andrzej Siuchniński

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

w sprawie **C. A.**

skazanego za czyn z art. 279 § 1 k.k.i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 24 maja 2023 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 8 listopada 2021 r., sygn. akt IV Ka 889/20,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Miechowie

z dnia 5 lutego 2020 r., sygn. akt II K 2/17,

- 1. na podstawie art. 536 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. i art. 537 § 2 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej C. A. i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w Krakowie;**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. T. P. (Kancelaria Adwokacka w K.), obrońcy z urzędu C. A., kwotę 442,80 zł**

(czterysta czterdzieści dwa złote i osiemdziesiąt groszy), w tym 23% VAT, za sporządzenie i wniesienie kasacji.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Miechowie wyrokiem z dnia 5 lutego 2020 r., sygn. akt II K 2/17, rozstrzygnął o odpowiedzialności karnej 3 oskarżonych, przy czym oskarżonego C. A. uznał za winnego popełnienia dwóch przestępstw (z art. 279 § 1 k.k. oraz z art. 278 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.), za które wymierzył mu kary jednostkowe, a po ich połączeniu kary łączne 3 lat pozbawienia wolności i 250 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda. Wyrok ten zawierał jeszcze inne stosowne rozstrzygnięcia.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych od tego wyroku przez oskarżonych oraz ich obrońców, Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 8 listopada 2021 r., sygn. akt IV Ka 899/20, zaskarżony wyrok zmienił tylko w części dotyczącej zasądzenia na rzecz obrońców z urzędu dwóch oskarżonych (w tym obrońcy C. A.) kosztów pomocy prawnej udzielonej oskarżonym, a w pozostałym zakresie wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego wniósł wyznaczony z urzędu obrońca aktualnie skazanego C. A.. Zaskarżył wyrok w całości, zarzucając rażącą obrazę przepisów prawa procesowego, mającą istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. art. 6 k.p.k., art. 117 § 1 k.p.k. oraz art. 450 § 3 k.p.k., przejawiającą się przeprowadzeniem kontroli odwoławczej wyroku Sądu I instancji z naruszeniem prawa skazanego do obrony, poprzez przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej pod nieobecność obrońcy – i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie. Nadto, powołując się na art. 532 § 1 k.p.k., wystąpił o wstrzymanie wykonania wyroku (wniosek ten Sąd Najwyższy uwzględnił postanowieniem z dnia 9 lutego 2023 r.). Zwrócił się też o zasądzenie na jego rzecz nieuiszczonych kosztów obrony z urzędu.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w Krakowie wniosła o jej o uwzględnienie w całości, uchylenie zaskarżonego orzeczenia w części

dotyczącej skazanego C. A. i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie. W uzasadnieniu powtórzyła, że cyt. „złożona w sprawie kasacja zasługuje na uwzględnienie, co więcej wydaje się, że w sprawie doszło do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej opisanej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.” i przeprowadziła wywód uzasadniający ten pogląd.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Należało podzielić pogląd prokuratora o zaistnieniu w rozpatrywanej sprawie w odniesieniu do C. A. uchybienia opisanego w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., co, mimo braku w kasacji zarzutu sygnalizującego to uchybienie, zgodnie z art. 536 k.p.k. nakazywało rozpoznać skargę w szerszym zakresie oraz uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Uzasadniając to rozstrzygnięcie należy zauważyć, że:

1. Sąd Rejonowy w Miechowie postanowieniem z dnia 25 maja 2017 r. dopuścił dowód z pisemnej opinii biegłych z Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego w Ł. celem ustalenia czy C. A. jest zdolny do brania udziału w postępowaniu karnym w charakterze oskarżonego, a jeśli nie, to z jakiego powodu i przez jaki okres czasu (k. 500 akt sprawy);

2. w sporządzonej opinii biegli wskazali, że nie stwierdzili takich odchyleń od normy, które uniemożliwiałyby udział oskarżonego w postępowaniu karnym. Zaznaczyli, że oskarżony jest zdolny do udziału w postępowaniu karnym, bowiem jednostronna, prawostronna głuchota rozpoznana u oskarżonego nie zaburza odbioru bodźców dźwiękowych na tyle, aby C. A. nie był w stanie w nim uczestniczyć;

3. w dalszym toku oskarżony zawiadomił Sąd, że wypowiedział obrońcy upoważnienie do obrony (k. 569), a w reakcji na to sędzia odpowiedzialny za przebieg procesu zarządzeniem z dnia 22 stycznia 2018 r. na podstawie art. 79 § 2 k.p.k. i art. 81 § 1 k.p.k. wyznaczył C. A. obrońcę z urzędu. Powołanie pierwszego z wymienionych przepisów świadczy, że uznano, iż w jego przypadku zachodzą inne niż określone w art. 79 § 1 k.p.k. okoliczności utrudniające obronę;

4. obrońca z urzędu występowała w sprawie do dnia 5 lipca 2021 r., kiedy to Sąd Okręgowy w Krakowie (Sąd odwoławczy) zwolnił ją z obowiązków obrońcy z urzędu oskarżonego C. A., wobec ustanowienia przez niego obrońcy z wyboru (k. 1047);

5. na rozprawę apelacyjną w dniu 8 listopada 2021 r., na której Sąd Okręgowy w Krakowie wydał wyrok, stawiał się m.in. oskarżony C. A., natomiast nie stawiła jego obrońca, chociaż została prawidłowo zawiadomiona o terminie rozprawy (k. 1089 odw.);

6. z uwagi na nieobecność obrońcy C. A. wnosił o odroczenie rozprawy, jednak Sąd wniosku nie uwzględnił, wskazując, że „obrońca został prawidłowo powiadomiony o terminie rozprawy, nie usprawiedliwił swojego niestawiennictwa, nie wnosił o odroczenie rozprawy, a obrona w tej sprawie nie jest obligatoryjna, ponadto wniosek ten należy uznać za spóźniony (k. 1090 odw.).

Należy jednak uznać, że pogląd Sądu, iż w przypadku C. A. nie zachodzi przypadek obrony obligatoryjnej, nie jest prawidłowy. Jak wspomniano, wcześniej korzystał on z pomocy obrońcy z urzędu wyznaczonego na podstawie art. 79 § 2 k.p.k., a decyzji tej nie cofnięto z tego powodu, że nie zachodzą już okoliczności utrudniające obronę; w takim razie miał zastosowanie przepis art. 450 § 1 k.p.k. m.in. stanowiący, że w wypadkach określonych w art. 79 k.p.k. udział obrońcy w rozprawie apelacyjnej jest obowiązkowy. Zatem przeprowadzenie rozprawy przy absencji obrońcy oskarżonego C. A. skutkuje bezwzględną przyczyną uchylenia orzeczenia określoną w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., który to przepis statuuje taką przyczynę m.in. wtedy, kiedy obrońca nie brał udziału w czynnościach, w których jego udział był obowiązkowy.

Stwierdzenie tego uchybienia zwalnia od rozpoznania jako bezprzedmiotowych dla dalszego toku postępowania zarzutów podniesionych w kasacji (art. 436 w zw. z art. 518 k.p.k.). Można jednak nadmienić, że autor skargi, tłumacząc przyczynę niestawiennictwa obrońcy na rozprawę apelacyjną, nie bez racji argumentował, przywołując szereg orzeczeń Sądu Najwyższego, że wniosek oskarżonego o odroczenie rozprawy z powodu niestawiennictwa obrońcy powinien zostać uwzględniony, bowiem nawet gdyby przyjąć, że obrońca uchybiła obowiązkowi starannego wykonywania obowiązków, to nie powinno to wywoływać negatywnych

konsekwencji dla oskarżonego, które polegały na nieświadczeniu mu przez obrońcę pomocy prawnej na rozprawie apelacyjnej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł, jak w pkt 1. wyroku, które to rozstrzygnięcie obliguje Sąd odwoławczy przy ponownym rozpoznaniu sprawy C. A. do przeprowadzenia rozprawy w zgodzie z przepisami prawa. Zawarte w pkt 2. orzeczenie o wynagrodzeniu obrońcy z urzędu znajduje oparcie w § 17 ust. 3 pkt 1 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz. U. 2019 r. poz. 18).